

5.4.LNMM Piekļūstamības politika 2026-2030

Piekļūstamības politika nosaka stratēģiskos virzienus un pamatprincipus, kas attīstāmi, lai veidotu muzeju kā visai sabiedrībai piekļūstamu, neatkarīgi no katra fiziskajām, intelektuālajām spējām un sociālām iespējām. Politikas īstenošana ietver vairākas muzeja darbības jomas un to savstarpēju sadarbību, veicinot iespēju visiem cilvēkiem pilnvērtīgi gūt mākslas pieredzi, piedalīties muzeja piedāvātajās aktivitātēs un izmantot tā pakalpojumus.

Politikas izstrāde un piekļūstamības aspekta uzlabošana skatāma kā institūcijas atbildības un nozīmības sabiedrībai apzināšanās, īstenojot labas pārvaldības principu un reaģējot uz sabiedrības vajadzībām un vēlmēm.

Muzeja uzdevums ir veidot iekļaujošu vidi, kas atvieglo piekļuvi ekspozīcijām, izstādēm, izglītības aktivitātēm un pasākumiem. Piekļūstamības politiku īsteno Izglītības un pieejamības daļa, ciešā sadarbībā ar Komunikācijas daļu, Saimniecības departamentu, Projektu vadības nodaļu, kā arī ekspozīciju un izstāžu veidotājiem.

Politikas dokumentā un muzeja ikdienas darbā, informācijas veidošanā un izplatīšanā, kā atbilstošākais izvēlēts “piekļūstamības” jēdziens (nošķirot no “pieejamība”), vadoties pēc pakāpeniskas terminu nomaiņas likumdošanā un pēc Valsts valodas centra ieteikuma, saprotot to kā *dažādu mērķgrupu iespējas piekļūt kultūras pakalpojumiem un pasākumiem, tos lietot un piedzīvot*¹.

Piekļūstamības politikas mērķis

- Nodrošināta vienlīdzīga piekļuve muzeja telpām, pakalpojumiem un saturam visiem apmeklētājiem.
- Veicināta iekļaujoša vide, kas respektē dažādas fiziskās, sensorās, intelektuālās un sociālās vajadzības.
- Integrēti piekļūstamības principi visos muzeja darbības aspektos, padarot to par ilgtermiņa stratēģiju.
- Īstenoto un uzlaboto piekļūstamības risinājumu un izglītības programmu piedāvājumā izvērtētas konkrētas mērķauditorijas vajadzības un spējas, veikta testēšana, konsultējoties un sadarbībā ar mērķauditorijas pārstāvjiem.
- Pastāvīgi uzlaboti piekļūstamības risinājumi, ņemot vērā jaunākās tehnoloģijas, apmeklētāju atsauksmes, labās prakses Latvijā un pasaulē, ieteikumus un saistošās vadlīnijas.
- Profesionāli zinošs, motivēts, uz piekļūstamības aspektu pilnveidi vērsts muzeja speciālists un apkalpojošais personāls.

¹ Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras un mākslu institūta pētījums par kultūras infrastruktūras un pakalpojumu piekļūstamību Latvijā (2024).

Pieklūstamības politikas prioritātes

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs īsteno visaptverošu pieklūstamības procesu, veicot uzlabojumus, rodot jaunus risinājumus un piedāvājumus. Tas radījis ērtāku un kvalitatīvāku muzeja pakalpojumu lietojamību, veicinājis plašāku sabiedrības grupu iesaisti un apmierinātību, veidojis sociāli atbildīgas un iekļaujošas iestādes tēlu.

Lai sasniegtu pilnīgu politikas un vīzijas īstenošanu, veicinātu vēl plašāku sabiedrības iesaisti un uzticamību, nākamajam darbības periodam izvirzītas šādas prioritātes:

Pieklūstamības efektivitātes izvērtēšana

Lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi visiem apmeklētājiem, lai uzlabotu apmeklētāju pieredzi – identificētu trūkumus un ieviestu uzlabojumus, veicinot ērtību un iekļaujošu vidi. Lai novērtētu atbilstību regulējošām vadlīnijām un standartiem, lai veicinātu muzeja pieklūstamību plašākai sabiedrībai – palielinātu apmeklētāju skaitu, piesaistot dažādas sociālās grupas un novēršot kādas izslēgšanu. Lai sekmētu muzeja ilgtspēju un iekļaujošu kultūrvidi – radītu pozitīvu tēlu un veicinātu sabiedrības iesaisti kultūras mantojuma apzināšanā.

Fiziskās pieklūstamības uzlabošana

Lai nodrošinātu visiem apmeklētājiem vienlīdzīgu piekļuvi visās LNMM struktūrvienību ēkās, ekspozīcijās un izstādēs, tostarp cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, lai būtu ērta un droša pārvietošanās telpās, iespēja pilnvērtīgi piedalīties muzeja piedāvājumā un izmantot pakalpojumus. Lai uzlabotu apmeklētāju pieredzi, veicinātu muzeja apmeklētību.

Informācijas un satura pieklūstamības uzlabošana

Lai nodrošinātu visiem apmeklētājiem vienlīdzīgu piekļuvi zināšanām un informācijai visās LNMM struktūrvienībās, neatkarīgi no savām uztveres, funkcionālajām spējām un vajadzībām. Lai veicinātu iekļaujošu kultūras pieredzi, pielāgojot informācijas formas un izklāsta metodes (Braila raksts, audio, subtitri, vieglā valoda, interaktīvi materiāli bērniem, digitālo resursu standarti u.tml.).

Personāla apmācība

Lai uzlabotu apmeklētāju pieredzi un labsajūtu, sniedzot atbalstu un palīdzību, lai veicinātu iekļaujošu muzeja vidi ar laipnu un visiem apmeklētājiem pieņemamu atmosfēru, lai veidotu kvalitatīvu, mērķētu un visaptveroši pieklūstamu muzeja pakalpojumu piedāvājumu. Lai nodrošinātu regulējošo vadlīniju un standartu ievērošanu. Lai uzlabotu muzeja darbības efektivitāti un palielinātu muzeja apmeklētību, kā arī sekmētu muzeja ilgtspēju un pozitīvu tēlu sabiedrībā.

Muzeja pieklūstamībā attīstāmie pamatprincipi

- Vienlīdzība, daudzveidība un iekļaušana – to īstenošana un attīstīšana politikas realizēšanas pamatā. Daudzveidība kā pieklūstamības un iekļaušanas rīks. Universālā dizaina principi.
- Fiziskā pieklūstamība – nodrošināta iespēja izmantot muzeja pakalpojumus visiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu spējām. Iekļauj: iekļūšanas, pārvietošanās iespējas, infrastruktūras pielāgojumi, orientēšanās atvieglojumi, sensorās vajadzības (speciāls apgaismojums, trokšņa samazināšana u.c.).

- Informācijas piekļūstamība – nodrošināta ikvienam viegli iegūstama, saprotama un izmantojama muzeja sniegtā informācija. Iekļauj: viegli uztverama valoda, alternatīvi formāti (Braila raksts, palielinātā druka, audioieraksti, video ar subtitriem un zīmju valodas tulkojumu), digitālā piekļūstamība (tīmekļa vietnes un lietotņu atbilstība standartiem), klātienē informācija (norādes telpās, apkalpojošā personāla palīdzība).
- Izglītības aktivitāšu piekļūstamība – visi apmeklētāji var vienlīdzīgi piedzīvot un iesaistīties muzeja izglītības programmās un pasākumos, elastība pielāgošanā. Iekļauj: satura, formāta, metožu pielāgošana, daudzveidība izvēlē un iesaistes veidos.
- Sociālā piekļūstamība – nodrošināta muzeja vide, kurā visi apmeklētāji jūtas laipni gaidīti un iekļauti, neatkarīgi no viņu sociālā statusa, vecuma vai funkcionālajām spējām. Iekļauj: iekļaujoša attieksme no personāla, dažādas biļešu cenas un atlaides, tai skaitā bezmaksas apmeklējumi dažādām sabiedrības grupām, pielāgotas aktivitātes un sociāli iekļaujošas izglītības programmas.
- Piekļūstamības novērtēšana un pilnveide – nodrošināta regulāra piekļūstamības izvērtēšana, apmeklētāju atsauksmju un ieteikumu apzināšana, šķēršļu novēršana. Sadarbība ar ekspertiem, lai uzlabotu piekļūstamības risinājumus un muzeja speciālistu un apkalpojošā personāla apmācības piekļūstamības jautājumos.

Noslēgums

Latvijas Nacionālais mākslas muzejs apņemas būt iekļaujošs un piekļūstams ikvienam apmeklētājam, turpinot strādāt pie piekļuves uzlabojumiem un vides radīšanas, kas sniedz iespējas gūt mākslas pieredzi un baudījumu bez ierobežojumiem. Piekļūstamības politika ir dinamisks dokuments, kas tiks regulāri pārskatīts un aktualizēts, ņemot vērā muzeja iekšējos resursus, apmeklētāju vajadzības un jauninājumus piekļūstamības jomā.